

ÜDVÖZLET AZ OLVASÓNAK

Ha mozgalmat akarsz, indíts újságot – hangzott a 20. század elején a népszerű szentencia. Nagy kérdés, hogy vajon száz évvel később, a mindennapivá váló online csodák árnyékában egy olyan, önállóságra törekvő tudományterületnek, mint az „információs társadalom”, még mindig arra kell-e törekednie, hogy folyóirat megjelenítésével és fenntartásával igazolja létjogosultságát, illetve szervezze művelőinek szakmai-kapcsolati rendszerét?

A nemzetközi tudományosság, úgy tűnik, kellőképp csattanós választ adott a kérdésre. A terület „klasszikusa”, a 21. évfolyamába lépő „The Information Society” mellett az elmúlt években megszorodtak az „új média”, a „cyber-világ”, információ és oktatás, illetve információ és gazdaság új összefüggéseit középpontba helyező szakfolyóiratok.

Ennek megfelelően a kérdést inkább úgy kellene feltennünk, hogy vajon szükség van-e ebben a sorban önálló, magyar nyelvű társadalomtudományi periodikára? Ám inkább fordítsunk egyet a dolgon, és közelítsük meg így: indokolja-e bármi, hogy éppen az információs társadalomnak ne legyen (legalább negyedéves) orgánuma Magyarországon?

Hazánk a témakörnek (illetve a formálódó új tudományterületnek) mind társadalomelméleti, mind politika adaptációja szempontjából – minden igyekezet és rész-eredmény ellenére – elmaradni látszik a világtól. Pedig éppen a téma lassú térfoglalásának, „nagykorúsodásának” szakaszában vált különösen fontossá, hogy a döntés-előkészítés és a közvélemény-formálás terepeit meghatározó szakmai kör (felsőoktatás, kutatók, pedagógusok, vezető köztisztviselők, vállalatvezetők, a médiaértelmiség) reprezentatív fórummal rendelkezzen, ahol egyszerre tájékozódhat, vitatkozhat, és kaphat a felszínes sajtókommentároknál mélyebb elemzést az információs korszak jelenségeiről.

Hasonlóképpen fontos, hogy a magyar kutatók bekapcsolódjanak a téma nemzetközi véráramába, ismerjék a vezető diskurzusokat és publikációs fórumokat, sőt egy idő után maguk is alakítói lehessenek ezeknek. És fordítva: az éppen külföldön dolgozó és alkotó kutatóink folyamatosan naprakészek lehessenek, miről gondolkodnak, írnak és vitáznak az „itthoniak”.

Mindehhez megfelelő „zsilipelést”, háttérrel jelenthet ez a lap. Alapítóinak szándéka szerint a hálózati források mellett a témakör több reprezentatív kiadványának magyar „partnereként” fogja közvetíteni a külföldi szakirodalom legfontosabb és legmaradandóbb szövegeit – újat és régít -, s reméljük, hogy egy idő után növekvő mértékben tölti majd meg magyar tartalom. Evvel párhuzamosan esély támad arra is, hogy a hazai szerzők eredeti és színvonalas teljesítményei éppen az i. degen nyelvű összefoglalók révén támasztott érdeklődést kihasználva jelennek meg a társlapokban, teljessé téve a tudás-áramlási „kört”. Ugyanilyen okoknál fogva tartjuk fontosnak, hogy az információs társadalom évi mintegy félszáz szakmai nagyesszéje közül a leginkább figyelemre méltókat időről időre „Konferenciafigyelő” rovat mutassa/harangozza be, és olvasóink tájékozódhassanak a rokon kiadványok következő számainak tartalmáról is.

A lap hamarosan elkészülő online verziója (www.informaciostarsadalom.hu) sem egyszerűen a nyomtatott változat hálózati kiszérelése lesz, hanem a további, részletesebb információk közlésének, a bibliográfiai kitekintésnek, a szerkesztőség-olvasó kapcsolat kétirányúvá és a hazai teljesítmények láthatóvá tételének a fóruma. Az ambíciózus magyar szerkesztőség építi azt a Web-kikötőt is, amely előbb-utóbb remélhetőleg valamennyi meghatározó információs társadalom orgánomot egyetlen közös felületen jeleníti meg, egymás számára lehetővé téve a kölcsönös tájékozódást, az érdeklődő „külvilág” számára pedig meggyőzően felmutatva a terület sokszínűségét. Lapunk indulásakor az online szakfolyóiratok közül a Firstmonday.org, a TechKnowLogia és a NetFuture, „hagyományos” társaik közül a New Media & Society, a Cyber-Geography Research Bulletin, a Terminal és az Information, Communication & Society egyetértését bírnak a cikkcserével, a kölcsönös tájékoztatással és a közös Internetes megjelenéssel kapcsolatban.

A magyar szerkesztőség ars poetica-ját néhány határozott kiinduló elképzelés formálja. Szándékaink

szerint egyszerre kívánunk érzékenyek lenni a témakör elméleti (szociológiai, információtudományi illetve bölcséleti) és gyakorlati (az információs társadalom átalakuló mindennapjaival és tudatos „építésével” kapcsolatos politikai, társadalomlélektani, gazdasági, kulturális és pedagógiai) megközelítéseire. Emellé kizárólag szigorú minőségi kritériumokat kívánunk rendelni, tehát nagyon sok műfaj megfér a hasábjainkon: az igényes és jól adatolt tanulmány, a műves esszé, a szenvedélyes vitairat, a friss, „survey” típusú kutatási eredmény, módszertani útkeresés, szemle, recenzio.

Különös gondot fogunk fordítani arra, hogy legjobb szerzőinek bemutatása mellett se váljon egyoldalúan angolszász dominanciájúvá a nemzetközi kitekintés: a nagy hagyományú, és néhány vonatkozásban évtizedek óta élen járó francia nyelvű tudományosság eredményeire ugyanúgy figyelünk, mint ahogy Latin-Amerika, Dél-Kelet-Ázsia és Közép-Kelet-Európa tudományos műhelyeinek teljesítményeit is közvetíteni kívánjuk.

„Klasszikusok” rovatunkban folyamatosan törleszteni kívánjuk azt az adósságot, amely a témakör igazodási pontot jelentő alapszövegeinek magyar fordításainak hiányában halmozódott fel (és rögtön a nyitó számban közzétesszük az elmúlt időszakban talán legtöbbet hivatkozott szöveget, Daniel Bell „legendás” tanulmányát).

A szerkesztőség egyszerre nyitott az elmélyült elméleti és a (társadalom)kritikai megközelítésmódra. Az adott álláspontok színvonalas megjelenítése esetén olyan közleményeknek is teret ad, amellyel esetleg nem ért egyet. Örömmel vár olyan tanulmányokat, amely az információs társadalomról folytatott szakmai közbeszédet, fogalomhasználatot, rendszerezéseket kívánják megújítani.

Befejezésül emlékezzünk meg mindazokról, akik az Információs Társadalom megjelenése előtt a kiadói ösvényt tisztították.

A hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján a Központi Statisztikai Hivatal volt az úttörője az éppen formálódó információtudomány, információpolitika és információgazdaság legfontosabb forrásait a magyar közgondolkodás számára közvetítő törekvésnek. A „stafétát” a nyolcvanas évek derekán az OMIKK vette át, amely többek között Masuda, Lussato, Naisbitt és Shannon munkáinak lefordításával és megjelentetésével a szakirodalmi adaptáció következő lépéseit tette meg, miközben szakmai műhelymunkák sorát inspirálta.

A kilencvenes évek elejének szórványos folyóirat-közleményei és fordításirodalma (Toffler, Roszak, Postman, Gerken és mások szövegeivel) hamarosan utat nyitott az információs társadalom kérdéskör fontosságát és időszerűségét felismerő szaklapok (az ezüzyben több alkalommal is „jeleskedő” Magyar Tudomány, a Világosság, az Eszmélet illetve az INFO-Társadalomtudomány) tematikus számaihoz. Másfél évig tudott megjelenni a TDR Hungary, a Transnational Data Report magyar változata. A Magyar Távközlés volt az a lap, amely folyamatosan napirenden tartotta a kérdést, a Replika pedig állandó rovatot szentelt az átfogó értelemben vett e-kultúra kérdésének. Az információs társadalom szakirodalmi-és hírvilágának online közvetítésére vállalkozó és a mai napig sok Internetes olvasót vonzó Infinit hírlevél (www.infinet.hu) és INCO (www.inco.hu) mellől ugyan sajnos „kidőlt” az egyik vezető hír-kalauz, az Edupage hosszú időn át megjelenő magyar változata, de a témakör iránt érdeklődők így is számos további hálózati forrásból tájékozódhatnak.

Büszkén mondhatjuk el, hogy a most útjára induló negyedéves folyóiratunk egyfajta „foglalata” az eddigi kezdeményezéseknek. Szerkesztő bizottságának elnöke az a Nyíri Kristóf akadémikus, aki számos, nemzetközileg is figyelemre méltó publikációja mellett egy ideig a Replika e-rovatát gondozta. A szerkesztő bizottság tagjai közül Lajtha Györgynek köszönhető a Magyar Távközlés, Székely Ivánnak a TDR Hungary folyamatos, magas színvonalú megjelenése. Farkas János irányította az információs társadalom szakirodalmát feltérképező kutatást, és számos közleménnyel járult hozzá a témakör áttekintéséhez. Z. Karvalics László állította össze az Eszmélet nagysikerű, 1995-ös tematikus számát, azt megelőzően pedig egyetemi jegyzetben foglalta össze az információs társadalom alapkérdéseit. A lap mögött álló INFONIA Alapítvány kuratóriumában ott találjuk Vámos Tibort és Havass Miklóst, akik nélkül az utóbbi évtizedben nehezen lehetett szakirányú válogatást elképzelni, tudmányszervezőként és publicistaként is sokat tettek azért, hogy az információs társadalom kérdésköre méltó helyre kerüljön.

Ha innen nézünk a most induló vállalkozásra, azonnal a helyére kerül minden: gondolkodókból, ismeretteremtőkből, kutatókból, fordítókból, szerkesztőkből formálódnak az információs társadalom művelésének műhelyei – régóta időszerű már, hogy „mozgalmuk” mögött megjelenjen a közös felület. Reméljük, minél hamarabb, minél többen magukénak érzik majd.

A SZERKESZTŐSÉG